

Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет педагогічної освіти

Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан

факультету педагогічної освіти

_____ доц. Герцюк Д.Д.

“28” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСІБ З
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ НЕДОСТАТНІСТЮ»**

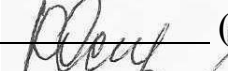
що викладається в межах ОПП Олігофренопедагогіка. Психокорекційна педагогіка
першого(бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності 016
Спеціальна освіта спеціалізація 016.02 Олігофренопедагогіка

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація процесу соціальної адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю» для студентів денної форми навчання за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» (бакалавр), галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка «28» серпня, 2023 року. – 14 с.

Розробник: Андрейко Б.В., доцент кафедри спеціальної освіти роботи факультету педагогічної освіти, к.психол.н., доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти Протокол № 1 від „28”

серпня 2023 року

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Островська К.О.) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка (шифр і назва) Спеціальність 016 «Спеціальна освіта» (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 3		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й, 3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - <u>немає</u>		Семестр	
Загальна кількість годин - 150 год		4-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 4-й семестр аудиторних – 1 год самостійної роботи – 1 год 5-й семестр аудиторних – 4 год самостійної роботи – 3,5 год	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		8 год.	24 год
		Практичні, семінарські	
		8 год.	40 год.
		Лабораторні	
		0 год.	-
		Самостійна робота	
		14 год.	56 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: екзамен			

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета дисципліни - ознайомити студентів з психологічними засадами соціальної адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю, понятійним апаратом соціальної адаптації, її основними механізмами та особливостями, зв'язком із соціальним середовищем та визначенням ролі практика у сфері соціальної допомоги особам із інтелектуальною недостатністю.

2.2. Завдання:

- вивчити понятійний апарат соціальної адаптації, її основні елементи;
- з'ясувати соціально-історичні особливості розвитку сучасної системи соціальної адаптації;
- проаналізувати механізми соціальної адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю;
- вивчити засоби соціальної адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю у різноманітних програмах у сучасних соціальних закладах.
- розкрити специфіку психолого-педагогічної допомоги особистостям, які мають труднощі в процесі адаптації до нових соціально-психологічних умов та визначення ролі психолога-практика в сфері психологічної допомоги особам з інтелектуальною недостатністю.

2.3. Компетентності (за освітньою програмою)

2.3.1. Загальні компетентності

Загальні компетентності

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-11. Здатність приймати обґрунтовані рішення

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-17. Здатність оцінити структуру дефекту при психофізичних порушеннях (мовлення, інтелекту, функцій опорно-рухових та сенсорних систем).

СК 19. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

СК 20. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

СК 21. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН 9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 19. Створювати відповідний клімат у корекційно-педагогічному та інклюзивному середовищі.

РН 21. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій

3. Програма навчальної дисципліни Семестр 2

Змістовний модуль 1. Основні методологічні засади соціальної адаптації.

Тема 1. Соціальна адаптація особистості та її значення.

Соціальна адаптація як галузь психологічних знань та як навчальна дисципліна. Предмет соціальної адаптації. Зв'язок науки соціальної адаптації з іншими дисциплінами.

Тема 2. Соціальна адаптація як наукове явище.

Історія вивчення соціальної адаптації. Дослідження соціального ефекту соціальності та його виявлення в соціальній адаптації.

Тема 3. Предмет та методи соціальної адаптації

Передумова виникнення та розвитку соціально-психологічної адаптації як науки. Методологія та методи дослідження в соціально-психологічній адаптації.

Тема 4. Поняття соціальної адаптації особистості осіб з інтелектуальною недостатністю.

Поняття «адаптація». Співвідношення понять «адаптація», соціальна адаптація» та «соціально-психологічна адаптація».

Змістовний модуль 2. Організація процесу адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю.

Тема 5. Основні підходи до дослідження проблеми соціальної адаптації особистості.

Проблема дослідження соціально-психологічної адаптації особистості. Підходи та методи дослідження соціально-психологічної адаптації особистості.

Тема 6. Особливості процесу соціально-психологічної адаптації. Поняття процесу соціально-психологічної адаптації. Види та форми процесу соціально-психологічної адаптації особистості. Умови формування процесу соціально-психологічної адаптації.

Тема 7. Феномен соціально-психологічної адаптації як предмет наукового аналізу.

Основні теоретичні напрямки дослідження феномену соціально-психологічної адаптації. Особливості дослідження феномену соціально-психологічної адаптації особистості.

Тема 8. Типологія соціальної адаптації.

Фізіологічна адаптація. Професіональна адаптація особистості з інтелектуальною недостатністю. Моделі соціальної адаптації. Конформізм, інновація, ритуалізм, ескейпізм.

Тема 9. Психологічні механізми соціальної адаптації.

Основні механізми адаптації з боку психології. Когнітивна та емоційна складові адаптації.

Тема 10. Деадаптація особистості.

Деадаптація особистості, деадаптивні комплекси. Характер деадаптації. Ознаки деадаптації. Реадаптація особистості.

Змістовий модуль 3. Практична організація соціальної адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю.

Тема 11. Соціальна адаптація і соціалізація особистості.

Соціалізація і її зв'язок з соціальною адаптацією. Соціалізація і її відмінність від соціальної адаптації. Відмінність соціалізації від адаптації, від виховання, від навчання, від дорослішання.

Тема 12. Соціальне середовище осіб з інтелектуальною недостатністю.

Соціально-психологічне середовище. Освітнє середовище. Соціальне середовище життєдіяльності осіб з інтелектуальною недостатністю: побутове, освітнє, виробниче, дозвілєве.

Тема 13. Соціальна адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю.

Види соціальної адаптації осіб з обмеженими можливостями здоров'я: соціально-побутова, соціально-трудова, соціально-психологічна.

Тема 14. Соціально-психологічна адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю на етапі розвитку інформаційних технологій.

Інформаційні технології та адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю. Подолання невпевненості у користуванні інформаційними технологіями. Психологічні труднощі у користування інформаційними засобами.

Тема 15. Технології соціальної роботи з особами з інтелектуальною недостатністю.

Формування планів та траєкторій особистісного та професійного саморозвитку. Технології активізації адаптаційних можливостей та механізмів. Розвиток особистісного зростання людей інтелектуальною недостатністю.

Тема 16. Технології індивідуальної адаптивної діяльності осіб з інтелектуальною недостатністю.

Розвиток компетентності осіб з інтелектуальною недостатністю. Індивідуальні методи роботи по розвитку впевненості. Засоби розвитку самопізнання та самовдосконалення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							8
	денна форма							
	усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7		
Змістовний модуль 1. Основні методологічні засади соціальної адаптації.								
Тема 1. Соціальна адаптація особистості та її значення	7	2	2	-		3		
Тема 2. Соціальна адаптація як наукове явище	7	2	2	-		3		
Тема 3. Предмет та методи соціальної адаптації.	8	2	2	-		4		
Тема 4. Поняття соціальної адаптації особистості осіб з інтелектуальною недостатністю	8	2	2	-		4		
Модульний контроль								
Разом за змістовим модулем 1								
Змістовий модуль 2. Організація процесу адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю.								
Тема 5. Основні підходи до дослідження проблеми соціальної адаптації особистості.	8	2	2	-		4		
Тема 6. Особливості процесу соціально-психологічної адаптації	8	2	2	-		4		
Тема 7. Феномен соціально-психологічної адаптації як предмет наукового аналізу.	8	2	2	-		4		
Тема 8. Типологія соціальної адаптації.	8	2	2	-		4		
Тема 9. Психологічні механізми соціальної адаптації.	11	2	4	-		5		
Тема 10. Деадаптація особистості.	11	2	4	-		5		
Тема 11. Соціальна адаптація і соціалізація особистості.	11	2	4	-		5		
Модульний контроль								
Разом за змістовим модулем 2								
Змістовий модуль 3. Практична організація соціальної адаптації осіб з інтелектуальною недостатністю.								
Тема 12. Соціальне середовище осіб з інтелектуальною недостатністю.	11	2	4	-		5		
Тема 13. Соціальна адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю.	11	2	4	-		5		
Тема 14. Соціально-психологічна адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю на етапі розвитку інформаційних технологій.	11	2	4	-		5		
Тема 15. Технології соціальної роботи з особами з інтелектуальною недостатністю.	11	2	4	-		5		
Тема 16. Технології індивідуальної адаптивної діяльності осіб з інтелектуальною недостатністю.	11	2	4	-		5		
Модульний контроль.								
Разом за змістовим модулем 3								
Разом за семестр	150	32	48	-		70		

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет соціально-психологічної адаптації.	2
2.	Тема 2. Історія вивчення соціальної адаптації.	2
3.	Тема 3. Методологія та методи дослідження в соціально-психологічній адаптації.	2
4.	Тема 4. Види та форми процесу соціально-психологічної адаптації особистості.	2
	Контрольно-модульне заняття	
5.	Тема 5. Підходи та методи дослідження соціально-психологічної адаптації особистості.	2
6.	Тема 6. Види та форми процесу соціально-психологічної адаптації особистості.	2
7.	Тема 7. Методики дослідження адаптації людей з інтелектуальною недостатністю.	2
8.	Тема 8. Моделі соціальної адаптації.	2
9.	Тема 9. Психологічні механізми соціальної адаптації.	4
10.	Тема 10. Деадаптація особистості, деадаптивні комплекси.	4
11.	Тема 11. Соціалізація і її зв'язок з соціальною адаптацією	4
	Контрольно-модульне заняття	
12.	Тема 12. Соціальне середовище життєдіяльності осіб з інтелектуальною недостатністю	4
13.	Тема 13. Види соціальної адаптації осіб з обмеженими можливостями здоров'я	4
14.	Тема 14. Інформаційні технології та адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю.	4
15.	Тема 15. Формування планів та траєкторій особистісного та професійного саморозвитку.	4
16.	Тема 16. Розвиток компетентності осіб з інтелектуальною недостатністю.	4
	Контрольно-модульне заняття	
	Разом	48

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1	
1	Тема 1. Зв'язок науки соціально-психологічної адаптації з іншими дисциплінами.	3
2	Тема 2. Вплив соціального середовища на процес соціалізації особистості	3
3	Тема 3. Методологія та методи дослідження соціально-психологічної адаптації	4
4	Тема 4. Види та форми процесу соціально-психологічної адаптації особистості	4
	Разом	14
	Змістовий модуль 2	

5	Тема 5. Особливості дослідження феномену соціально-психологічної адаптації особистості.	4
6	Тема 6. Умови успішності соціально-психологічної адаптації.	4
7	Тема 7. Діагностика адаптаційних можливостей особистості.	4
8	Тема 8. Показники соціальної адаптації людей з інтелектуальною недостатністю.	4
9	Тема 9. Стадії соціальної адаптації.	5
10	Тема 10. Деадаптивні комплекси особистості.	5
11	Тема 11. Вплив соціального середовища на процес соціалізації особистості.	5
	Разом	31
Змістовий модуль 3		
12	Тема 12. Дозвілля осіб з інтелектуальною недостатністю.	5
13	Тема 13. Специфіка соціальної адаптації людей з інтелектуальною недостатністю до освітнього середовища.	5
14	Тема 14. Технології адаптації до технологічних складнощів.	5
15	Тема 15. Активізація адаптаційних можливостей та особистісний розвиток.	5
16	Тема 16. Аутопсихологічна компетентність.	5
	Разом	25
	Всього	70

9. Індивідуальні завдання

1. Соціально-психологічна адаптація як галузь психологічних знань.
2. Поняття соціалізації особистості.
3. Предмет соціально-психологічної адаптації.
4. Зв'язок науки соціально-психологічної адаптації з іншими дисциплінами.
5. Суть та значення процесу адаптації особистості.
6. Вплив соціального середовища на процес соціалізації особистості.
7. Види та форми процесу соціально-психологічної адаптації особистості.
8. Умови формування процесу соціально-психологічної адаптації.
9. Основні теоретичні напрямки дослідження феномену соціально-психологічної адаптації.
10. Форми соціально-психологічної адаптації.
11. Види соціально-психологічної адаптації.
12. Умови успішності соціально-психологічної адаптації.
13. Методики дослідження адаптації людей з інтелектуальною недостатністю.
14. Сутність поняття деадаптація особистості.
15. Показники соціальної адаптації людей з інтелектуальною недостатністю.
16. Емоційний механізм соціальної адаптації.
17. Стадії соціальної адаптації.
18. Переадаптація і реадаптація особистості.
19. Дозвілля осіб з інтелектуальною недостатністю та їх соціальна адаптація.
20. Освіта та адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю.
21. Професійна діяльність та адаптація осіб з інтелектуальною недостатністю.
22. Розвиток емоційної та вольової сфер особистості, формування навичок конструктивного партнерського спілкування.

23. Види середовищ в яких перебувають особи з інтелектуальною недостатністю.
24. Активізація адаптаційних можливостей та особистісний розвиток.
25. Специфіка соціальної адаптації людей з інтелектуальною недостатністю до освітнього середовища та організації.

10. Методи навчання

1. Пояснювально-ілюстративний метод.
2. Репродуктивний метод.
3. Активні методи навчання.
4. Метод проблемного викладу навчального матеріалу.
5. Частково-пошуковий (евристичний) метод.
6. Наочні методи
7. Робота з навчально-методичною літературою, науковими джерелами і електронними ресурсами.
8. Розв'язування психологічних завдань та аналіз різноманітних психологічних проблемних ситуацій, які виникають при взаємодії різних психічних явищ у ході поведінки та діяльності людини.

11. Методи контролю

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль. Засобами поточного контролю є:

1. Усне опитування на практичних заняттях
  2. Тестові завдання
  3. Оцінка індивідуальних письмових завдань
  4. Оцінювання індивідуальних науково-дослідних робота
  5. Оцінка виконання практичних робіт
- Заходами підсумкового контролю будуть проведення екзамену

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота															Екз.	Сума	
Зм.модуль 1				Зм.модуль 2						Зм.модуль 3					50	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
	5	5	5		5		5		5		5		5	5	5		

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Підручники та посібники
2. Плани практичних та семінарських занять
3. Завдання для самостійного опрацювання
4. Базова література
5. Пакети завдань для здійснення контролю: тестові завдання, контрольні роботи, питання для усних відповідей, теми творчих робіт, завдання для ККР, питання до заліку, перелік і зразки практичних завдань, блок запитань і завдань для самоконтролю за самостійно опрацьованим навчальним матеріалом.

14. Рекомендована література Базова

1. Біла О. Г. Психокорекційні можливості методу активного соціальнопсихологічного навчання на матеріалі підготовки психологів-практиків. - Черкаси., 2002.- 241 с.
2. Циба В. Т. Системна соціальна психологія: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. -327 с.
3. Возняк Л. С. Соціально-психологічна адаптація як чинник ефективної професійної підготовки майбутніх спеціалістів до управлінської діяльності / Л. С. Возняк // Психологія : збірник наукових праць НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2000. – Випуск 1(8). – С. 282–289.
4. Журавель А.П. Психологічний супровід оперативно-службової діяльності особового складу підрозділів охорони державного кордону України 2006 года: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.09 / А.П. Журавель; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2006. – 20 с
5. Кобильченко В. Супровід як проблема сучасної психологічної науки URL : http://ispukr.org.ua/kobulchenko_v.html (дата звернення: 04.09.2017)
- 6.Мушкевич М. І. Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей.

- /Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. – Інститут психології імені Г. Костюка НАПН України, Київ, 2020. – 505 с
6. Дутковська Р.В. Психологічні особливості дітей з комплексними порушеннями, які підлягають індивідуальному навчанню. /Р.В. Дутковська / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://aqce.com.ua/download/publications/188/254.pdf/>
  7. Комплексні порушення / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://hirc1.com.ua/dity-z-ooop/kompleksni-porushennia/>
  8. Васьківська С.В. Соціально-психологічний супровід клієнтів: технологія ведення консультативного діалогу: навч. посіб. Київ: Главник, 2006. 128 с.
  9. Волянчук Н.Ю. Психологічний супровід професійного довголіття викладача. Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії: матер. V Всеукр. наук.-практ. конф./[редкол. Бошицький Ю. Л., Чернецька О. В., Українець С. Я.]. Рівне: РІКУП НАНУ, 2015. С. 191–193.
  10. Гречко Л.М. Психологічний супровід дітей з вадами психофізичного розвитку в загальноосвітній школі. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Серія соціально-педагогічна. Вип.6. Кам'янець-Подільський, 2006. С.247 – 250.

Допоміжна

1. Возняк Л. С. Соціально-психологічна адаптація як чинник ефективної професійної підготовки майбутніх спеціалістів до управлінської діяльності / Л. С. Возняк // Психологія : збірник наукових праць НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2000. – Випуск 1(8). – С. 282–289.
2. Кузьменко В. Адаптація // Дошкільне виховання. – 1995. – №8. – С.18-19.
3. Мудрик А. У. Соціальна педагогіка: Учеб. для студ. пед. вузів / Під ред. У. А. Сластенина. – 3-тє вид., испр. ідоп. – М.: Видавничий центр «академія», 2000. – 200 с.
4. Хмиров І. М. Соціально-психологічна адаптація як чинник формування особистості курсантів МНС України // Зб. наук. Праць. Проблеми екстремальної та кризової психології. НУЦЗУ. – 2011. – Вип. 10. – С. 264 – 273.

15. Інформаційні ресурси

1. Бочелюк В. Й. Дозвіллезнавство : навч. посіб. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/bocheluk.htm
2. Харченко С. Я. Організація вільного часу школярів : [Електронний ресурс].
3. Кравець О. М. Організація анімаційних послуг в туризмі: навчальний дистанційний курс [Електронний ресурс] / О. М. Кравець. – Режим доступу : <http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=874>